

II. BIZTOSÍTÁSI JOGVISZONYTÓL FÜGGŐ CSALÁDTÁMOGATÁSI ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól - a továbbiakban: Ebtv.-, valamint a végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet - a továbbiakban: Vhr. – alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük)

Terhességi-gyermekágyi segély

Terhességi-gyermekágyi segélyre **jogosult**, aki a szülést megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított⁸⁹ volt, és a biztosítás tartama alatt, vagy a biztosítás megszűnését követő negyvenkét napon belül szül, továbbá aki a biztosítás megszűnését követő negyvenkét napot meghaladó táppénz, baleseti táppénz folyósításának az ideje alatt, vagy a folyósítás megszűnését követő huszonnyolc napon belül szül (Ebtv. 40. § 1. bekezdés). A segély annak a nőnek is jár, aki a csecsemőt örökbefogadási szándékkal nevelésbe vette, feltéve, hogy rendelkezik a szükséges biztosítási idővel (Ebtv. 40. § 4. bekezdés).

A **biztosítási idő**be be kell számítani a biztosítás megszűnését követő táppénz, terhességi-gyermekágyi segély, gyermekgondozási díj folyósításának idejét (Ebtv. 40. § 2. bekezdés a. pont), **kivéve**, ha ezeket az ellátásokat méltányosságból engedélyezték (Vhr. 31/E. §). A közép- és felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán egy évnél hosszabb ideig folytatott tanulmányok időtartamából 180 nap, valamint a rehabilitációs járadék folyósítási ideje is beszámít a biztosítási időbe (Ebtv. 40. § 2. bekezdés b-c. pont).

Az egészségbiztosítási szerv **méltányossági** jogkörében a biztosított részére akkor is engedélyezheti terhességi-gyermekágyi segély folyósítását, ha a biztosított az ahhoz szükséges biztosítási idővel nem rendelkezik és körülményei, jövedelmi viszonyai a megállapítását indokolják (Ebtv. 50. § 1. bekezdés, Vhr. 31/A. §).

Nem jár a terhességi-gyermekágyi segély a szülési szabadságnak arra a tartamára, amelyre a biztosított a teljes keresetét megkapja. Annak, aki a keresetét részben kapja meg, csak az elmaradt keresete után jár terhességi-gyermekágyi segély. Akkor sem jár az ellátás, ha a jogosult bármilyen jogviszonyban díjazás ellenében munkát végez - kivéve a szerzői jog védelme alatt álló alkotásért járó díjazást és a személyi jövedelemadó-mentes tiszteletdíjat -, vagy hatósági engedélyhez kötött keresőtevékenységet folytat. (Ebtv. 41. §)

A terhességi-gyermekágyi segély **összege** a napi átlagkereset 70%-a (Ebtv. 42. § 1. bekezdés). Az ellátás a szülési szabadságnak megfelelően **24 hétig jár**. A szülési szabadságot a szülés várható időpontjánál négy héttel korábban kell kiadni. (Ebtv. 40. § 3. bekezdés, lásd még az 1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről 138. § 1. bekezdés)

---

⁸⁹ A biztosítottak körébe tartoznak az álláskeresői támogatásban részesülők is (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről 5. § d. pont).

Gyermekgondozási díj

Gyermekgondozási díjra **jogosult** a saját háztartásában nevelt gyermek után a biztosított vér szerinti szülő, gyám, örökbefogadó szülő,⁹⁰ továbbá a szülővel együtt élő házastárs, ha a gyermekgondozási díj igénylését - a gyermeket szülő anyja esetén a szülést - megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt. Jogosult továbbá a terhességi-gyermekágyi segélyben részesült anyja, akinek a biztosítási jogviszonya a segély igénybevételének időtartama alatt megszűnt, feltéve, hogy jogosultsága a biztosítási jogviszonyának fennállása alatt keletkezett és a szülést megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt. (Ebtv. 42/A. § 1-2. bekezdés)

A **biztosítási idő**be be kell számítani a biztosítás megszűnését követő táppénz, baleseti táppénz, terhességi-gyermekágyi segély idejét (Ebtv. 42/A. § 4. bekezdés a. pont), **kivéve**, ha ezeket az ellátásokat méltányosságból engedélyezték (Vhr. 31/E. §). A közép- és felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán egy évnél hosszabb ideig folytatott tanulmányok időtartamából 180 nap, valamint a rehabilitációs járadék folyósítási ideje is beszámít a biztosítási időbe (Ebtv. 42/A. § 4. bekezdés b-c. pont).

Az egészségbiztosítási szerv **méltányossági** jogkörében a biztosított részére akkor is engedélyezheti a gyermekgondozási díj folyósítását, ha a biztosított az ahhoz szükséges biztosítási idővel nem rendelkezik és körülményei, jövedelmi viszonyai a megállapítását indokolják (Ebtv. 50. § 1. bekezdés, Vhr. 31/A. §).

Nem jár a gyermekgondozási díj, ha a jogosult bármilyen jogviszonyban díjazás - ide nem értve a szerzői jog védelme alatt álló alkotásért járó díjazást - ellenében munkát végez, vagy hatósági engedélyhez kötött keresőtevékenységét folytatja. Annak sem jár az ellátás, aki munkavégzés nélkül megkapja a teljes keresetét; amennyiben részben kapja meg, csak az elmaradt kereset után jár. Akkor sem jár a gyermekgondozási díj, ha a jogosult egyéb rendszeres pénzellátásban⁹¹ részesül, kivéve a munkanélküli ellátásokat.

Szintén nem jár az ellátás, ha a gyermeket ideiglenes hatállyal elhelyezték, átmeneti vagy tartós nevelésbe vették, továbbá, ha harminc napot meghaladóan bentlakásos szociális intézményben, vagy napközbeni ellátást biztosító intézményben (bölcsőde, családi napközi, házi gyermekfelügyelet) helyezték el - ide nem értve a rehabilitációs, habilitációs foglalkozást nyújtó intézményi elhelyezést.

Nem kérheti az ellátást az sem, aki előzetes letartóztatásban van, vagy szabadságvesztés, elzárás büntetését tölti. (Ebtv. 42/C. §)

A gyermekgondozási díj **összege** a napi átlagkereset 70%-a, de legfeljebb havonta a mindenkori minimálbér kétszeresének 70 százaléka (Ebtv. 42/D. § 1. bekezdés). Az ellátás maximális összegét minden év január 15-éig felül kell vizsgálni, és január elsejétől visszamenőleg e szerint kell folyósítani. Ha a gyermekgondozási díjat ugyanazon gyermek után és ugyanazon személy számára ismételt

---

90 Szülőnek kell tekinteni azt a személyt is, aki a saját háztartásában élő gyermeket örökbe kívánja fogadni és az erre irányuló eljárás folyamatban van (Ebtv. 42/A. § 2. bekezdés b. pont).

91 A rendszeres pénzellátásról lásd 80. lábjegyzetet.

állapítják meg, úgy a díj összege azonos lesz az első ízben megállapítottal, de figyelembe kell venni az adott évben érvényes gyermekgondozási díj maximális összegét. (Ebtv. 42/D. § 4-5. bekezdés)

A gyermekgondozási díj a terhességi-gyermekágyi segély lejártát követő naptól a gyermek második életévének betöltéséig jár (Ebtv. 42/B. §). Ha a gyermekgondozási díjra jogosult terhességi-gyermekágyi segélyt nem vett igénybe, akkor a gyermekgondozási díjat a gyermek születése napjától lehet kérni (Vhr. 26/A. § 1. bekezdés).

A biztosítási jogviszonytól függő családtámogatási ellátások közös szabályai

A **kérelmet** a biztosítottnak a biztosítás fennállása alatt (Ebtv. 62. § 1. bekezdés) és megszűnése után is a foglalkoztatónál kell benyújtani (Ebtv. 39/A. § 2. bekezdés, Vhr. 41/A. §). Az ellátás iránti igényt a kifizetőhellyel rendelkező munkáltató esetében a kifizetőhely, egyéb esetben az egészségbiztosító bírálja el és folyósítja (Ebtv. 62. § 2. bekezdés). A méltányosságból megállapított ellátásokat az illetékes regionális egészségbiztosítási pénztár, a továbbiakban REP folyósítja (Vhr. 31/E. §).

A terhességi-gyermekágyi segély és a gyermekgondozási díj iránti kérelemnél, ha a **munkáltató nem TB-kifizető hely**, akkor "Foglalkoztatói igazolás"-t állít ki, csatolva a biztosított által benyújtott igazolásokat, és három munkanapon belül a székhelye szerint illetékes REP-nek megküldi (Vhr. 37. § 1. bekezdés).

A kérelmezőnek, függetlenül attól, hogy a munkáltató TB-kifizető hely-e, **csatolnia kell** a következő dokumentumokat: ha a biztosított a szülést, illetve a kérelem benyújtását megelőző két éven belül máshol is biztosítási jogviszonyban állt, úgy be kell nyújtania az igazolásokat az előző jogviszonyáról: az „Igazolvány a biztosítási jogviszonyról és az egészségbiztosítási ellátásokról” és a „Jövedelemigazolás egészségbiztosítási ellátás megállapításához” elnevezésű nyomtatványokat (Vhr. 37. § 3. bekezdés). Gyermekgondozási díj iránti kérelem esetén az „Igénybejelentés gyermekgondozási díjhoz” elnevezésű nyomtatványt is ki kell töltenie a kérelmezőnek (Vhr. 41/A. §), továbbá be kell mutatni a gyermek személyazonosító igazolványát, ennek hiányában születési anyakönyvi kivonatát (Vhr. 39/A. §). Terhességi-gyermekágyi segély esetében a jogosultságot orvosi igazolással vagy terhességvizsgáló könyvvel, a szülés bekövetkezésének tényét születési anyakönyvi kivonattal kell igazolni (Vhr. 41. § 2. bekezdés).

Az egészségbiztosítási ellátásokat **szóban vagy írásban** lehet igényelni. Az igény **visszamenőleg** legfeljebb hat hónapra érvényesíthető, azaz legkorábban az igénybejelentést megelőző hatodik hónap 1. napjától. Az **igénybejelentés időpontja** az igény átvételének vagy postára adásának napja. (Ebtv. 61. § 2-3. bekezdés)

Az, aki ugyanazon biztosítási jogviszony alapján egyidejűleg jogosult terhességi-gyermekágyi segélyre, gyermekgondozási díjra, illetve más egészségbiztosítási ellátásra is, csak az egyik ellátást veheti igénybe. Amennyiben gyermekgondozási segélyre, vagy gyermeknevelési támogatásra (továbbiakban: gyermekgondozási támogatás) is jogosult lenne az egészségbiztosítási ellátások mellett, választania kell az ellátások közül, kivéve, ha a gyermekgondozási támogatás mellett végzett munka miatt keresőképtelenné vált és táppénzre, baleseti táppénzre szerzett jogosultságot. (Ebtv. 39.

§ 1-2. bekezdés) Amennyiben a biztosítási idő alapján járó ellátást választja, úgy az új kérelmet, valamint a folyósítás alatt lévő gyermekgondozási támogatás beszüntetése iránti kérelmet ahhoz a szervhez kell beküldeni, ahonnan jelenleg az ellátást kapja. Ha az új ellátás folyósítására más az illetékes, úgy kötelesek 3 munkanapon belül továbbítani a kérelmeket. A választott új ellátás attól a naptól kérhető mikor kérelmet írásban benyújtották.⁹² (1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról, a végrehajtásáról szóló 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet, Vhr. 22/A. §) Annak, aki az álláskeresési támogatás vagy a vállalkozói járadék folyósításának szünetelése alatt, vagy az ellátás megszűnését követő 42 napon belül szül, és tényleges jövedelemmel nem rendelkezik, a terhességi-gyermekágyi segély, illetőleg a gyermekgondozási díj összegének megállapításakor az ellátás alapja nem haladhatja meg a fenti ellátások alapját képező átlagkereset harmincad részét (Vhr. 26. § 2. bekezdés).

Az ellátást havonta **utólag kell folyósítani** a bérfizetési napon, illetve a tárgyhót követő hónap 10. napjáig (Ebtv. 62. § 6. bekezdés).

Ha az illetékes egészségbiztosítási igazgatási szerv a pénzbeli ellátások folyósítását az előírt határidőn belül nem teljesíti, úgy **kamatot** köteles fizetni a jogosult részére, kivéve, ha az az 1000Ft-ot nem éri el (Ebtv. 69. §).

Az esedékessé vált és **fel nem vett ellátást** az esedékességtől számított egy éven belül lehet felvenni (Ebtv. 61. § 8. bekezdés). Ha az igényt jogszabálysértő módon elutasították, vagy alacsonyabb összegű ellátást állapítottak meg, illetve folyósítottak, úgy a jogszabálysértés felfedésétől számított öt éven belül járó összeget késedelmi pótlékkal együtt ki kell fizetni (Ebtv. 61. § 7. bekezdés).

A **jogalap nélkül felvett ellátást** az köteles visszafizetni, akit erre a felvételtől számított harminc napon belül írásban köteleztek. Ezt követően a jogalap nélkül felvett egészségbiztosítási ellátást attól lehet visszakövetelni, akinek az ellátás felvétele felróható. (Ebtv. 66. § 1-2. bekezdés) A jogalap nélkül felvett ellátás, illetve annak kamatainak megtérítését az egészségbiztosító méltányos esetben mérsékelheti, elengedheti vagy részletfizetést engedélyezhet (Ebtv. 72. §).

Ha az ellátást igénylő a határozattal nem ért egyet, a kézhezvételtől számított 15 napon belül lehet **fellebbezni** (2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól 99. § 1. bekezdés).

Az egészségbiztosítási ellátások iránti igények érvényesítésével kapcsolatos valamennyi **eljárás illeték- és költségmentes** (Ebtv. 75/A. §).

A terhességi-gyermekágyi segélyben és gyermekgondozási díjban részesülők egészségügyi szolgáltatásra jogosultak (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről 16. § 1. bekezdés a. pont).

---

⁹² A biztosítási időtől függő családtámogatási ellátásokat 6 hónapra visszamenőleg lehet igényelni (Ebtv. 61. § 2. bekezdés). Tehát, ha a kérelmező a már folyósított gyermekgondozási támogatás ideje alatt szerez arról tudomást, hogy jogosult lehet esetleg egy kedvezőbb összegű, biztosítási jogviszonytól függő ellátásra, úgy igényét nem érvényesítheti visszamenőleg hat hónapra, csak a kérelem időpontjától.